

**O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARINI  
RAQAMLASHTIRISH: ZAMONAVIY BOSHQARUV VA TA’LIM SIFATINI  
OSHIRISH IMKONIYATLARI**

**Muradova Aziza Farxatovna**

Qashqadaryo viloyati Muborak tumani  
5-Maktabgacha ta’lim tashkiloti direktori.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22749045>

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tashkilotlarini raqamlashtirish jarayonining nazariy-amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Maktabgacha ta’lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshqaruv samaradorligiga, pedagogik jarayonlar sifatiga hamda ota-onalar bilan o‘zaro aloqani takomillashtirishga ta’siri o‘rganilgan. Muallif tomonidan raqamlashtirishning asosiy yo‘nalishlari: elektron hujjat aylanishi, monitoring tizimlari, masofaviy nazorat va pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

**Kalit so‘zlar:** maktabgacha ta’lim, raqamlashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta’lim sifati, boshqaruv, elektron monitoring, raqamli savodxonlik.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim tizimini isloh qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Bolalarning maktabgacha ta’lim bilan qamrab olinishini oshirish, ta’lim sifatini yaxshilash va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish borasida bir qator me‘yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Ushbu jarayonlarning muhim tarkibiy qismi sifatida raqamlashtirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Raqamli texnologiyalarning ta’lim sohasiga kirib kelishi nafaqat ta’lim jarayonini tashkil etish shakllarini, balki boshqaruv tizimini ham tubdan o‘zgartirmoqda. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida elektron navbat tizimlari, bolalar rivojlanishini kuzatuvchi raqamli platformalar, pedagoglarning malaka oshirishi uchun onlayn kurslar kabi vositalarning joriy etilishi ushbu bosqichdagi ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish imkonini bermoqda.

**Maktabgacha ta’limda raqamlashtirishning nazariy asoslari.** Raqamlashtirish tushunchasi ta’lim sohasida keng ma’noda talqin qilinadi va u nafaqat texnik vositalarni joriy etish, balki butun boshqaruv-pedagogik jarayonni qayta qurishni anglatadi. Maktabgacha ta’lim tashkilotlari kontekstida raqamlashtirish uch asosiy yo‘nalishni o‘z ichiga oladi: boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, pedagogik faoliyatni raqamli vositalar bilan boyitish va ota-onalar bilan o‘zaro hamkorlikni elektron shaklga o‘tkazish.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, erta yoshdagi bolalar bilan ishlashda raqamli vositalardan foydalanish ehtiyotkorlik bilan, yosh xususiyatlariga mos ravishda amalga oshirilishi lozim. Bunda asosiy e’tibor bevosita bolalarni ekran oldida band qilishga emas, balki pedagog va ma’muriyatning ish jarayonlarini yengillashtirishga, ta’lim sifatini nazorat qilish tizimlarini takomillashtirishga qaratilishi maqsadga muvofiqdir.

**O‘zbekistonda raqamlashtirish jarayonining hozirgi holati.** Maktabgacha ta’lim va sport vazirligi tomonidan “Maktabgacha ta’lim” yagona axborot tizimi joriy etilgan bo‘lib, unda bolalarning ta’lim tashkilotlariga qabul qilinishi, davomat ko‘rsatkichlari, kadrlar bilan bog‘liq ma’lumotlar elektron shaklda yuritiladi.

Bu tizim ota-onalarga farzandlarini bog'chaga onlayn tarzda ro'yxatdan o'tkazish, navbat holatini kuzatib borish imkonini bermogda, shu bilan birga davlat organlari uchun sohani monitoring qilish samaradorligini oshirmogda.

Shuningdek, xususi va davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar rivojlanishini kuzatib borish uchun elektron portfolio va diagnostika dasturlaridan foydalanish amaliyoti tobora kengaymogda. Bunday tizimlar pedagoglarga har bir bolaning individual rivojlanish dinamikasini hujjatlashtirish, ota-onalarga esa farzandining yutuqlari haqida real vaqt rejimida ma'lumot olish imkoniyatini yaratadi.

**Raqamlashtirishning boshqaruv samaradorligiga ta'siri.** Elektron boshqaruv tizimlarining joriy etilishi maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbariyatiga resurslarni oqilona taqsimlash, kadrlar faoliyatini baholash va moliyaviy-xo'jalik jarayonlarini shaffof yuritish imkonini beradi. Qog'ozbozlikning kamayishi, hisobotlarni avtomatik shakllantirish imkoniyati pedagoglarning bevosita bolalar bilan ishlashga ko'proq vaqt ajratishiga zamin yaratadi.

Bundan tashqari, raqamli monitoring tizimlari orqali yuqori turuvchi tashkilotlar tomonidan har bir maktabgacha ta'lim muassasasi faoliyatini masofadan turib nazorat qilish, sifat ko'rsatkichlarini taqqoslash va o'z vaqtida boshqaruv qarorlari qabul qilish imkoniyati kengaymogda.

**Mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.** Amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish jarayonida bir qator muammolar mavjud: xususan, chekka hududlardagi bog'chalarning internet infratuzilmasi bilan yetarlicha ta'minlanmaganligi, pedagog xodimlarning raqamli savodxonlik darajasining pastligi, shuningdek raqamli tizimlar o'rtasida integratsiyaning yetishmasligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi: pedagoglar uchun bosqichma-bosqich raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha uzluksiz malaka oshirish kurslarini tashkil etish; hududiy bog'chalarni zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash dasturlarini kengaytirish; turli davlat idoralarining axborot tizimlarini yagona platformaga integratsiya qilish; bolalar bilan ishlashda raqamli vositalardan foydalanishning ilmiy asoslangan me'yoriy hujjatlarini ishlab chiqish.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini raqamlashtirish O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish va boshqaruv jarayonlarini zamonaviylashtirishning muhim omili hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat texnik yangilanishni, balki pedagogik tafakkurning o'zgarishini ham talab etadi. Kelgusida raqamlashtirish siyosatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun infratuzilmaviy, kadrlar salohiyati va me'yoriy-huquqiy bazani mutanosib ravishda rivojlantirish zarur.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim va sport vazirligining rasmiy hisobotlari va me'yoriy hujjatlari.
3. Yo'ldosheva N. Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.

4. UNESCO. ICT in Early Childhood Care and Education: Policy Guidelines. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.
5. Karimova D.T. Ta'lim boshqaruvini axborotlashtirish masalalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. OECD. Digital Education Outlook: Early Childhood Education and Digitalisation. – Paris: OECD Publishing, 2023.